

V Praze dne 15. ledna 2021
Čj.: 1603/20

Stanovisko

k věcnému záměru zákona o vyvlastnění

I. Úvod

Věcný záměr zákona je předkládán na základě na základě Plánu legislativních prací vlády na rok 2020.

Jako hlavní cíle věcného záměru deklaruje předkladatel:

- zrychlení procesu vyvlastnění, konkrétně zkrácením délky vyvlastňovacího řízení, snížením počtu a délky soudních řízení a urychlením zahajování staveb, které jsou na vyvlastňovacích procesech závislé,
- zvýšení právní jistoty v otázkách náhrady za vyvlastnění a zvýšení motivace k uzavírání dohod o získání práv,
- nastolení optimální situace, kdy není umožněno jednostranné prosazování zájmů vyvlastnitelů reprezentujících zájem společnosti na úkor vlastníků,
- zabránit vlastníkům, aby realizaci stavby, s níž nesouhlasí, zmařili, neúměrně ji protahovali či bránili stavbám, které mají celospolečenský význam.

Věcný záměr zavádí dílčí změny:

- rozšíření předmětu vyvlastnění, přesun nákladů na druhé znalecké posudky z vyvlastnitelů na vyvlastňovací úřady a úprava příslušnosti vyvlastňovacího úřadu v závislosti na výsledku rekodifikace stavebního práva,
- v souvislosti s novelou zákona č. 416/2009 Sb., účinnou od 1. 1. 2021 (zákon č. 403/2020 Sb.), věcný záměr připouští v rámci dalších prací možnost prověření souběhu řízení povolovacího a vyvlastňovacího jako obecné právní úpravy, což by také přispělo ke zrychlení majetkoprávní přípravy staveb.

Reaguje na roztržštěnost právní úpravy vyvlastnění v důsledku existence speciální úpravy v zákoně č. 416/2009 Sb., o urychlení výstavby dopravní, vodní a energetické infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů,

II. Připomínky a návrhy změn

Předkladatel uplatnil určité odlišnosti od doporučené struktury dle Obecných zásad – viz např. přiřazení části Popis současného stavu k kap. 1 – Důvod předložení a cíle.

Důvod předložení a cíle (kap. 1)

Popis současného stavu je poměrně rozsáhlý, představuje charakteristiku právního rámce.

Definice problému je ilustrována vybranými statistickými daty k počtu vyvlastňovacích řízení a výsledky dotazníkového šetření, které bylo realizováno u vyvlastňovacích úřadů. Jsou vyhodnoceny konkrétní problémy ŘSD ČR, energetických společností, investorů do budování elektronických sítí, CETINu, Státních podniků povodí. Text je doplněn o výpočet ekonomických ztrát z oddálení staveb.

Text je rozsáhlým a podrobným popisem problémů, ve kterém se čtenář rychle ztrácí. PK RIA doporučuje

- doplnit tuto kapitolu o shrnutí s výčtem hlavních problémů,
- blíže rozebrat frekvenci rozdílů mezi průběhem vyvlastňovacího řízení (uzavření dohody, jiné řešení),
- analyzovat podrobněji příčiny prodlužování vyvlastňovacího řízení (alespoň na několika případech).

Popis existujícího právního stavu (kap. 1.3) vlastně doplňuje část 1.2.1 Popis současného stavu.

Identifikace dotčených subjektů zahrnuje všechny relevantní subjekty.

Popis cílového stavu pracuje s pojmy jako ochrana veřejného zájmu apod., v konkrétních cílech je používána kategorie „nastolení optimální situace, kdy není umožněno jednostranné prosazování zájmů vyvlastnitelů reprezentujících zájem společnosti na úkor vlastníků, zároveň však není vlastníkům dovoleno, aby realizaci stavby, s níž nesouhlasí, zmařili, neúměrně ji protahovali či bránili stavbám, které mají celospolečenský význam.“

Tyto cíle mají arbitrární charakter a nemají dostatečnou oporu v analýze problému.

Kap. 2–3 Návrh variant řešení, vyhodnocení nákladů a přínosů – hodnocení dopadů opatření jednotlivých věcně souvisejících okruhů je strukturována podle jednotlivých parametrů navrhované změny.

Varianty řešení (varianta 0 – zachování současného stavu, varianta 1 – navrhované řešení) jsou předkládány pro pět dílčích témat:

A. Účel vyvlastnění

Předkladatel ve variantě 1 navrhuje zavedení dalších možností vyvlastnění a sjednocení vyvlastňovacích titulů.

B. Veřejný zájem

Jako varianta 1 je navrhováno *Zpracování metodických pokynů; pravidelné školení odpovědných úředníků – což je varianta nesmyslně formulovaná*. Povede pravidelné školení úředníků k lepší ochraně veřejného zájmu nebo je problém jinde?

C. Rozsah vyvlastnění

Varianta 1 formulována jako Podpora motivace k uzavření dohody před započtím vyvlastňovacího řízení uvolněním regulace v oblasti rozsahu vyvlastnění ve prospěch vyvlastňovaných.

Předkladatel však uvádí: „V průběhu konzultací nebylo nalezeno řešení, jakým způsobem by bylo možné variantu 1 jednoduše a efektivně legislativně zpracovat.“ Pro věcný záměr zákona je to možná přijatelné řešení, ale nikoliv pro vlastní přípravu zákona.

Níže uvedené parametry též obsahují několik variant.

D. Smlouva o získání práv k pozemku nebo ke stavbě

E. Náhrady při vyvlastnění

F. Vyvlastňovací řízení

Varianty jsou podrobně diskutovány

Analýza dopadů je uváděna u jednotlivých parametrů.

Kap. 5 se věnuje implementaci doporučené varianty a vynucování. Představuje dvě varianty, které se odlišují právní konstrukcí řešení, nikoliv rozdílným řešením faktických problémů.

V části Přezkum účinnosti regulace jsou uvedeny čtyři konkrétní indikátory pro přezkum, což PK RIA pozitivně hodnotí.

Konzultace a zdroje dat uvádí výčet konzultovaných subjektů. PK RIA doporučuje jako zdroj dat (a informací) uvést též studie o řešení problémů vyvlastnění v zahraničí.

Text zprávy z hodnocení dopadů regulace (RIA) je rozsáhlý, s velkým množstvím informací. Celková díkce zprávy je ve směru podpory vyvlastnění jako urychlení pozitivního procesu. Indikací je bod 3.7 Shrnutí závěrečné zprávy RIA uvádějící, že nejsou předpokládány negativní dopady na životní prostředí. Toto tvrzení však není podloženo analýzou RIA, je zcela arbitrární. Zpráva RIA se věnuje tématu z pohledu orgánů veřejné správy, pomíjí dopady na vlastníky, rizika a slabé body při ochraně jejich zájmů. Jak ukazují údaje představené ve zprávě RIA, převážná většina sporných situací je mezi soukromými subjekty (investoři a poskytovatelé infrastruktury mají ekonomické zájmy, přestože poskytují statky sloužící širší skupině občanů).

PK RIA považuje za důležité, aby zpráva z hodnocení dopadů regulace byla vypracována i pro vlastní návrh zákona.

III. Shrnutí připomínek ke zprávě z hodnocení dopadů regulace (zpráva RIA)

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace k návrhu uplatňuje tyto **doporučující připomínky**:

- 1) V části Definice problému podrobněji analyzovat rozdíly mezi průběhem vyvlastňovacího řízení včetně zjištění příčin prodlužování řízení,
- 2) Doplnit jednotlivé segmenty analýzy o rozbor dopadů na vlastníky (potenciálně vyvlastňovaných statků),
- 3) Doplnit analýzu o problém potenciálních dopadů na životní prostředí (ochrana půdy, vody, krajiny).

IV. Závěr

Pracovní komise Legislativní rady vlády pro hodnocení dopadů regulace **na základě posouzení zprávy z hodnocení dopadů regulace doporučuje** Legislativní radě vlády, **aby byl návrh věcného záměru zákona o vyvlastnění doporučen vládě ke schválení** za předpokladu zohlednění výše uvedených **doporučujících připomínek**.

Vypracoval:

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.
předsedkyně komise